

Stramning af folkeoplysningsloven

Baggrund

Folketinget har besluttet en stramning af folkeoplysningsloven med en indsats mod foreninger, som modarbejder eller underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder. Lovændringen indeholder en konkret stramning af formålsbestemmelsen, herunder også en indskærpelse af, at der ikke kan ydes tilskud til aktiviteter, som har karakter af gudsdyrkelse eller kirkelige handlinger.

Lovændringerne indeholder også et krav om, at kommunerne skal styrke tilsynet på det folkeoplysende område. Fremover skal kommunerne offentliggøre lister over foreningernes regnskab, hvis de modtager et tilskud eller har fået anvist et lokale samt fortegnelser over, hvilke foreninger, der får henholdsvis tilskud og lokaler eller afslag herpå.

Kulturministeriet har oplyst, at den enkelte kommune selv afgør, hvordan tilsynet med foreningernes overholdelse af loven og regler fastsat i medfør heraf nærmere skal tilrettelægges. Endvidere vil omfanget af tilsynet bero på omfanget af den enkelte kommunes tilsyn i dag og de lokale forhold.

Der er ikke sket nogen ændringer i lovgrundlaget for den folkeoplysende voksenundervisning, aftenskolerne.

Krav til foreningens vedtægter og aktiviteter

Overordnet set beskriver folkeoplysningsloven vilkårene for den kommunale økonomiske støtte til foreninger indenfor voksenundervisning og frivilligt foreningsarbejde for børn og unge. Foreningerne tager udgangspunkt i et foreningsbegreb, som er baseret på aktivt medlemskab, forpligtende fællesskab og demokratisk organisation.

Det er ikke selve aktiviteten, men organisationsformen, - den folkeoplysende forening, - som danner grundlag for tilskuddet. De

formelle krav til foreningen fremgår primært af lovens § 4, stk. 3 og bekendtgørelsens § 1.

Grundlæggende skal en folkeoplysende forening være demokratisk opbygget med blandt andet en bestyrelse, der er valgt af medlemmerne. Foreningen skal have en vedtægt, som beskriver foreningens formål og reglerne for valg til bestyrelsen. En folkeoplysende forening skal være åben for alle, der tilslutter sig foreningens formål.

Hvad er folkeoplysning?

Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde rummer idræt og idébestemt og samfundsendagerende børne- og ungdomsarbejde, hvortil der er knyttet deltagerbetaling.

Det er folkeoplysningsudvalget, der ud fra en konkret vurdering af foreningens aktiviteter afgør, om den skal betragtes som en forening, der er tilskudsberettiget efter loven. Det er ligeledes kommunen, der udbetaler økonomisk støtte til de enkelte foreninger.

Ved vurderingen indgår foreningens formålsbestemmelse. Man skal være opmærksom på, at formålet med det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde er at fremme demokratiforståelse og aktivt medborgerskab, og med udgangspunkt i aktiviteten og det forpligtende fællesskab at styrke folkeoplysningen. Sigtet er at styrke medlemmernes evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet.

Til brug for vurderingen af, hvorvidt der er tale om folkeoplysende aktiviteter, kan kommunen bede foreningen om en redegørelse. Godkendelsen som støtteberettiget forening efter folkeoplysningsloven, kan revurderes på ethvert tidspunkt, hvis udvalget skønner, at foreningen ikke længere lever op til lovens krav.

På baggrund af en samlet vurdering af redegørelsen, folkeoplysningsudvalgets lokalkendskab, foreningens vedtægter og øvrige foreliggende oplysninger træffer folkeoplysningsudvalget beslutning om støtte eller lokaleanvisning fortsat kan ydes. I den forbindelse kan folkeoplysningsudvalget bl.a. lægge vægt på, om foreningen gennem sine aktiviteter fremmer demokratiforståelse, aktivt medborgerskab, samfundsendagerende børne- og ungdomsarbejde og at dette foregår kontinuerligt og i fast tilrettelagte aktiviteter for betalende medlemmer.

Ingen tilskud til kirkelige handlinger

Der er indsat en ny bestemmelse i lovens § 33, stk. 4, der præciserer, at der ikke kan ydes tilskud til aktiviteter, som har karakter af gudsdyrkelse eller kirkelige handlinger. Bestemmelsen har hidtil været nævnt i bekendtgørelsens § 9, stk. 2, men det fremgår af lovbemærkningerne, at det er begrundet i et ønske om en opstramning af det kommunale tilsyn med religiøse forkyndere, der har benyttet deres særlige rolle til at opfordre andre til at fravælge de grundlæggende rettigheder, som det danske samfund bygger på. Der skal således ske et skærpet kommunalt tilsyn for at sikre, at der ikke ydes tilskud til gudsdyrkelse eller kirkelige handlinger.

Den enkelte forening skal aflægge regnskab for de modtagne tilskud, der dokumenterer deltagernes egenbetaling, og at tilskuddet er anvendt i overensstemmelse med loven og de kommunale regler, der er fastsat i medfør heraf. For sikre regeringens ønske om større åbenhed i tilskud og lokaleanvisningen, er der indsat en bestemmelse om at kommunen offentliggør regnskab for de modtagne tilskud.

Ønsket om større åbenhed betyder også, at kommunen skal offentliggøre en fortegnelse over foreninger, der modtager tilskud eller anvises lokaler efter loven. Listen skal endvidere indeholde en fortegnelse over foreninger, der er meddelt afslag på ansøgning om tilskud eller anvisning af offentlige lokaler.

Betænkningen peger på, at det kommunale tilsyn kan tilrettelægges ud fra en risikobetinget tilgang, altså hvor er der størst risiko eller sandsynlighed for, at de nuværende vedtægter og aktiviteter ikke opfylder de nugældende lovkrav.